

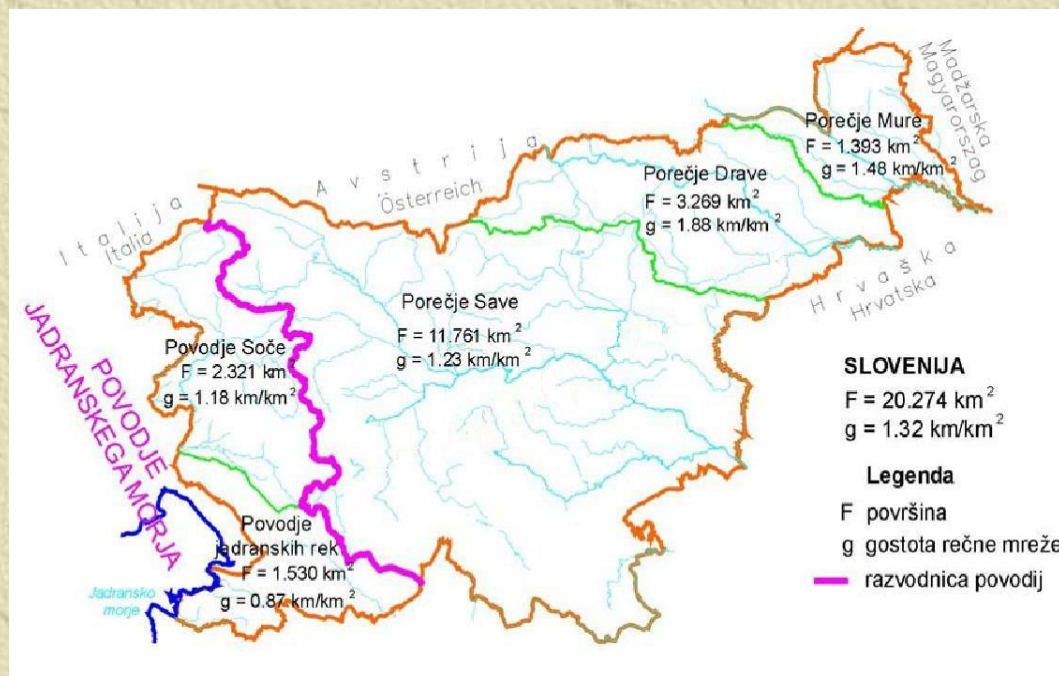
HIDRAVLIČNE MODELNE RAZISKAVE PRETOČNIH HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI - PREGLED

Model HE Blanca

Porečje Save - POSAVJE

- največje porečje - 58,1 % SLO ali 11761 km²
- Letna količina padavin je 1576 mm, odtok 936 mm
- dolžina Save do meje s Hrvaško je 220,72 km
- gostota rečne mreže – 1,23 km/km²

Vir: ARSO

Hidravlične modelne raziskave

- HE VRHOVO, HE BOŠTANJ, HE BLANCA, HE KRŠKO
- Območje natoka
  - Transport plavja in plavin
  - Hitrostna slika pred turbinskim vtokom
- Območje prelivov in strojnice
  - Orientacija pregrade
  - Oblika preliva
  - Pretočne krivulje
- Območje podslapij in spodnje struge
  - Geometrija podslapij
  - Erozija struge in brežin za podslapji

NATOK - problemi obratovanja na HE

PLAVINE

prod

lebdeče plavine
(les, drevesni štori)

PLAVJE

(drevje, listje,
plastika...)

**REŠEVANJE
PROBLEMATIKE**

oblikovanje natoka

potopna stena

RAZMERE NA SP. SAVI

Foto: SEL
HIDROINŠTITUT

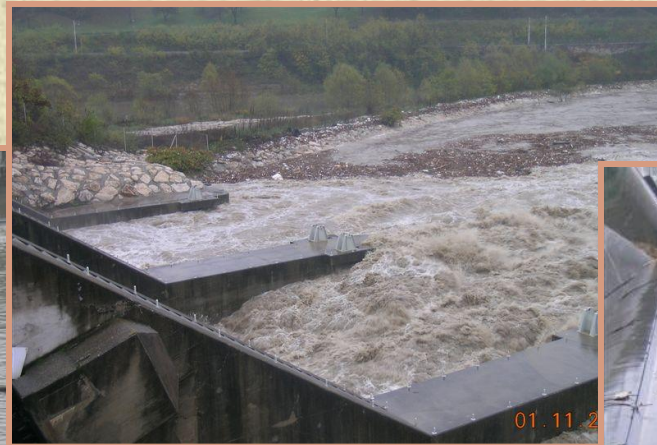
01 11 2004

POSLEDICA – Problemi na HE

Foto: SEL

01.11.2004

01.11.2004

01.11.2004

HE Vrhovo

Foto: SEL

Foto: SEL

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI

POTOPNA STENA

Osnovne zahteve:

- zadrževanje plavja stran od vtokov
- preusmerjanje na prelivna polja

Lastnosti:

- navadno jeklena plavajoča zavesa
- ne omogoča samodejnega čiščenja
- potrebna je zaustavitev agregatov
- možna prevrnitev ob preobremenitvi

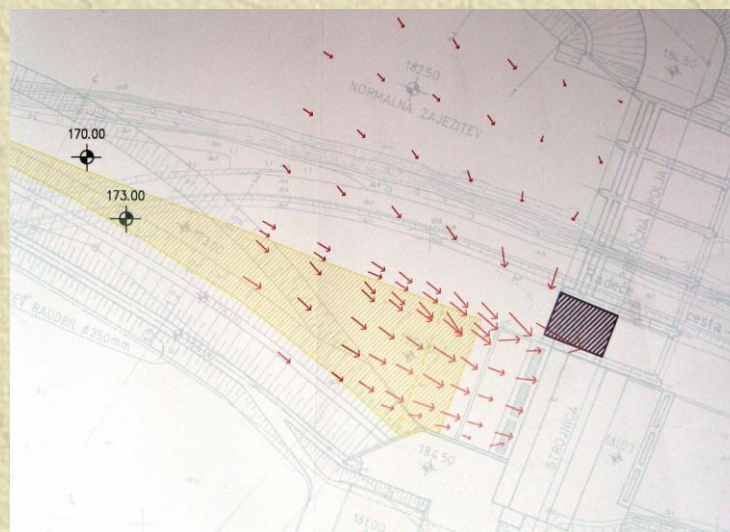

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI

OBLIKA DNA NATOKA

IZHODIŠČA PRI HE VRHOVO:

- optimizacija hitrostne slike
- preprečitev vnosa proda

Meritve hitrosti v območju natoka na modelu HE Boštanj

IZKUŠNJE PRI OBRATOVANJU:

- transport proda je preprečen že gorvodno v akumulaciji

- oblikovanje natoka, ki preprečuje vtok kotalečih plavin

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI DNO NATOKA HE BOŠTANJ

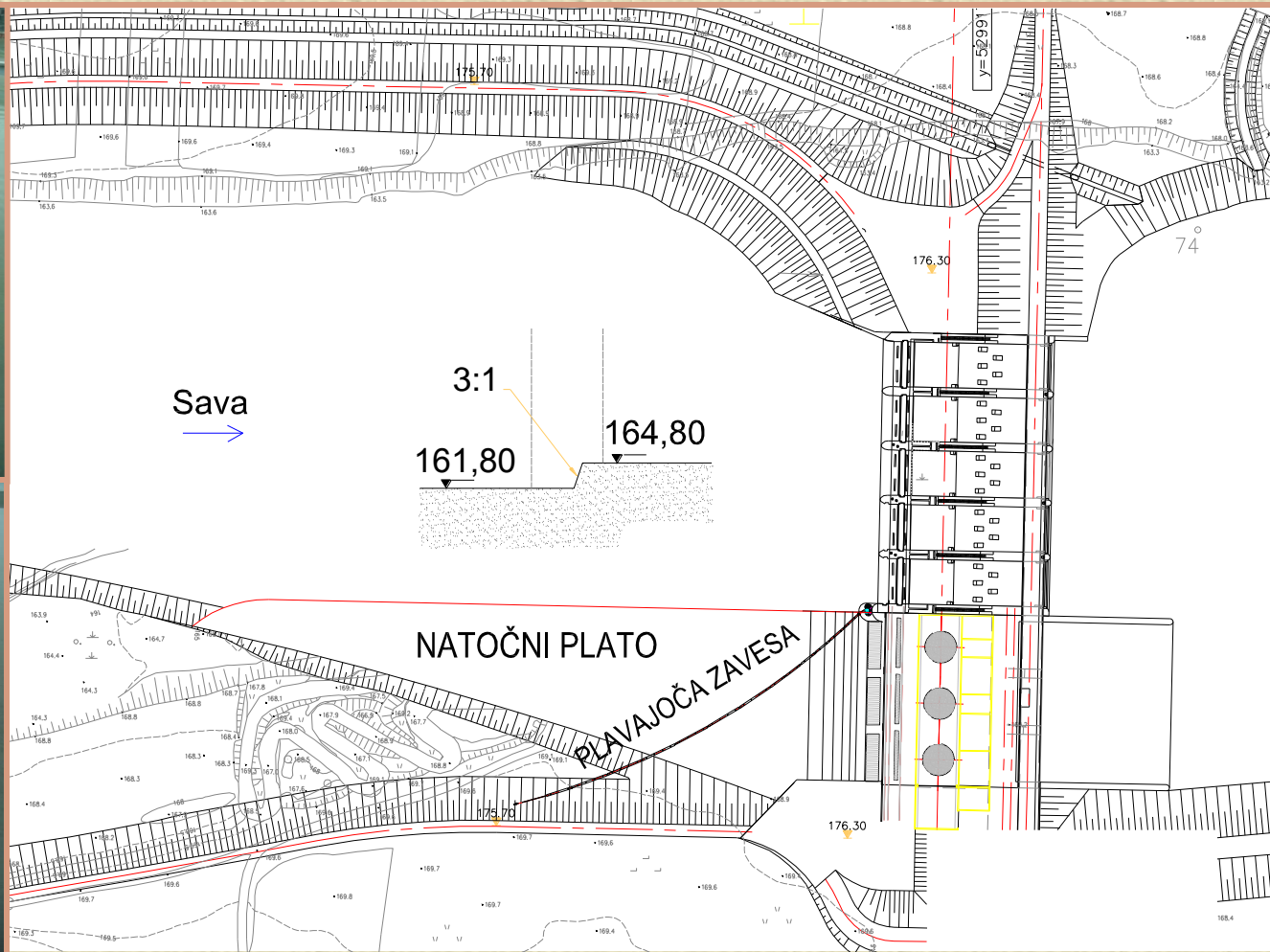
izhodiščna oblika

končna oblika dna natoka

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI DNO NATOKA HE BLANCA

Jure Mlačnik
Martin Bombač

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI DNO NATOKA HE KRŠKO

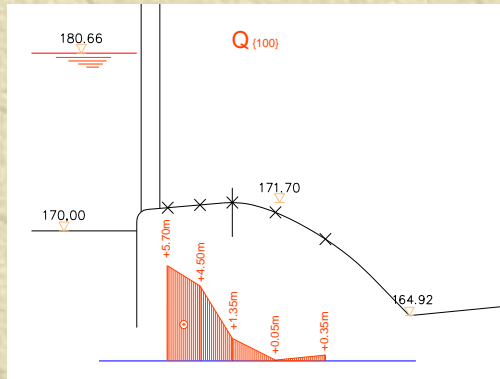

OBLIKA DNA NATOKA ZAKLJUČKI

- Zagotavljanje optimalne hitrostne slike na vtoku
- Preprečevanje vnosa kotalečih plavin (les, drevesni štori)
- Projektiranje prilagojeno mikrolokaciji objekta
- Natočni plato nad koto dna akumulacije
- Strma stopnica
- Usmerjenost platoja v smeri toka
- Ekonomska optimizacija

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI OBLIKA PRELIVOV

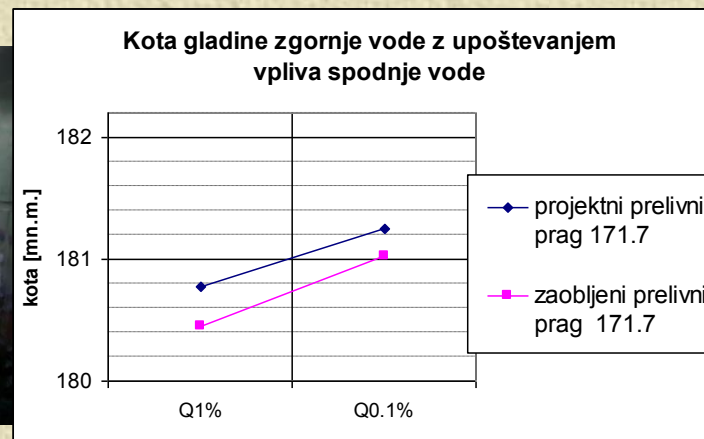
RAZISKAVA OBLIKE PRELIVA ZA HE BOŠTANJ

IZHODIŠČNA VARIANTA

PRIMERJAVA

KONČNA VARIANTA

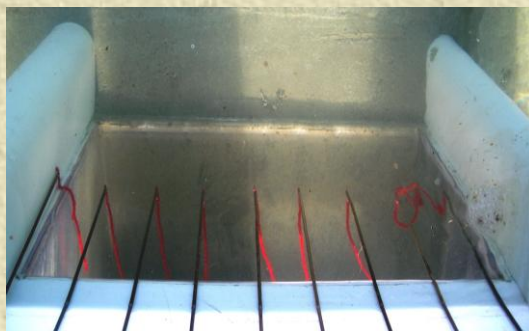

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI VTOK V STROJNICO HE BOŠTANJ

IZHODIŠČNA VARIANTA

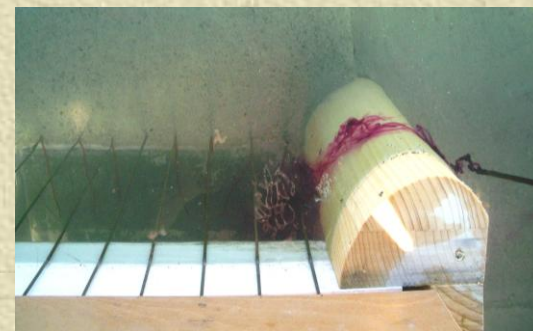

Turbulentno območje ob dnu vtočne komore za ležiščem servisnih zapornic $Q_T = 500 \text{ m}^3/\text{s}$ – 2. turbinski vtok

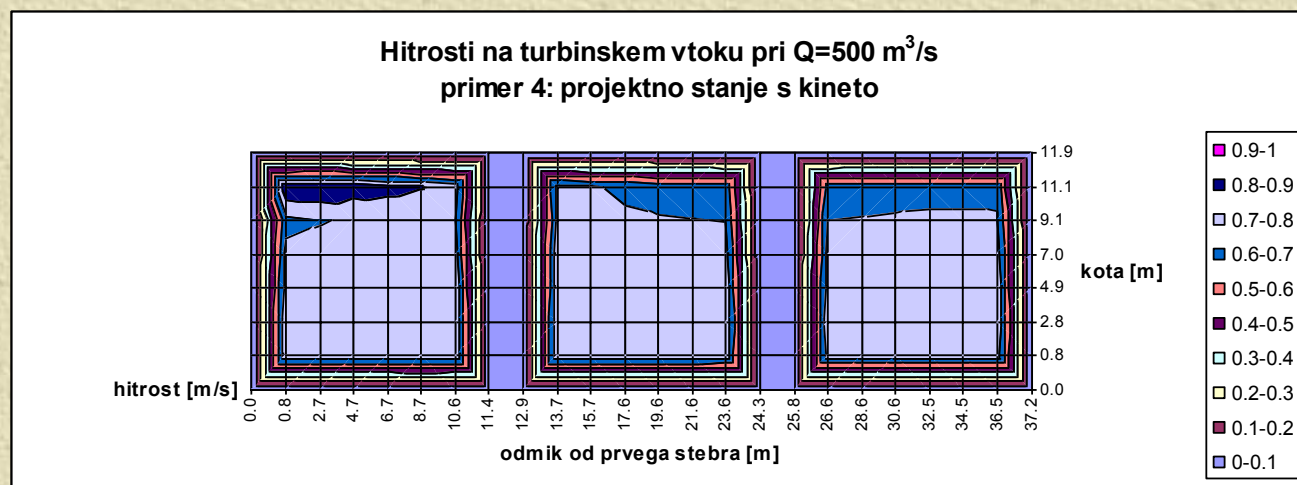

Turbulentno območje ob ločilnem stebru med strojnico in prelivi – izhodiščna oblika, 7 m nad dnom $Q_T = 500 \text{ m}^3/\text{s}$

KONČNA VARIANTA

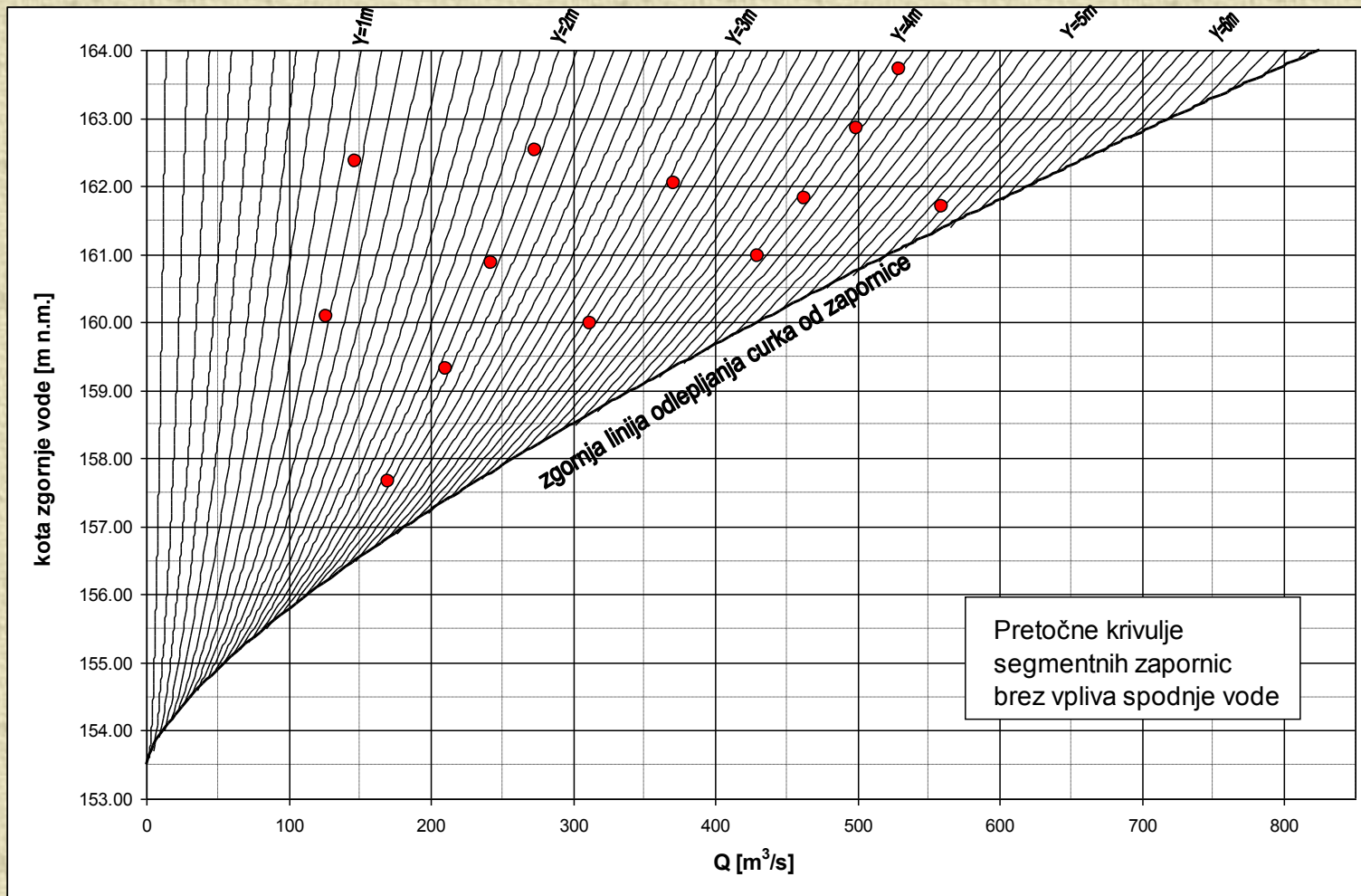

Predlagana oblika ločilnega stebra $Q_T = 500 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{PP} = 0 \text{ m}^3/\text{s}$ – ni turbulence ob stebru

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI PRETOČNE KRIVULJE ZAPORNIC

$$Q = \sigma_p \cdot \varphi \cdot \varepsilon \cdot a \cdot B_{15m} \cdot \sqrt{2 \cdot g \cdot (H - \varepsilon \cdot a)}$$

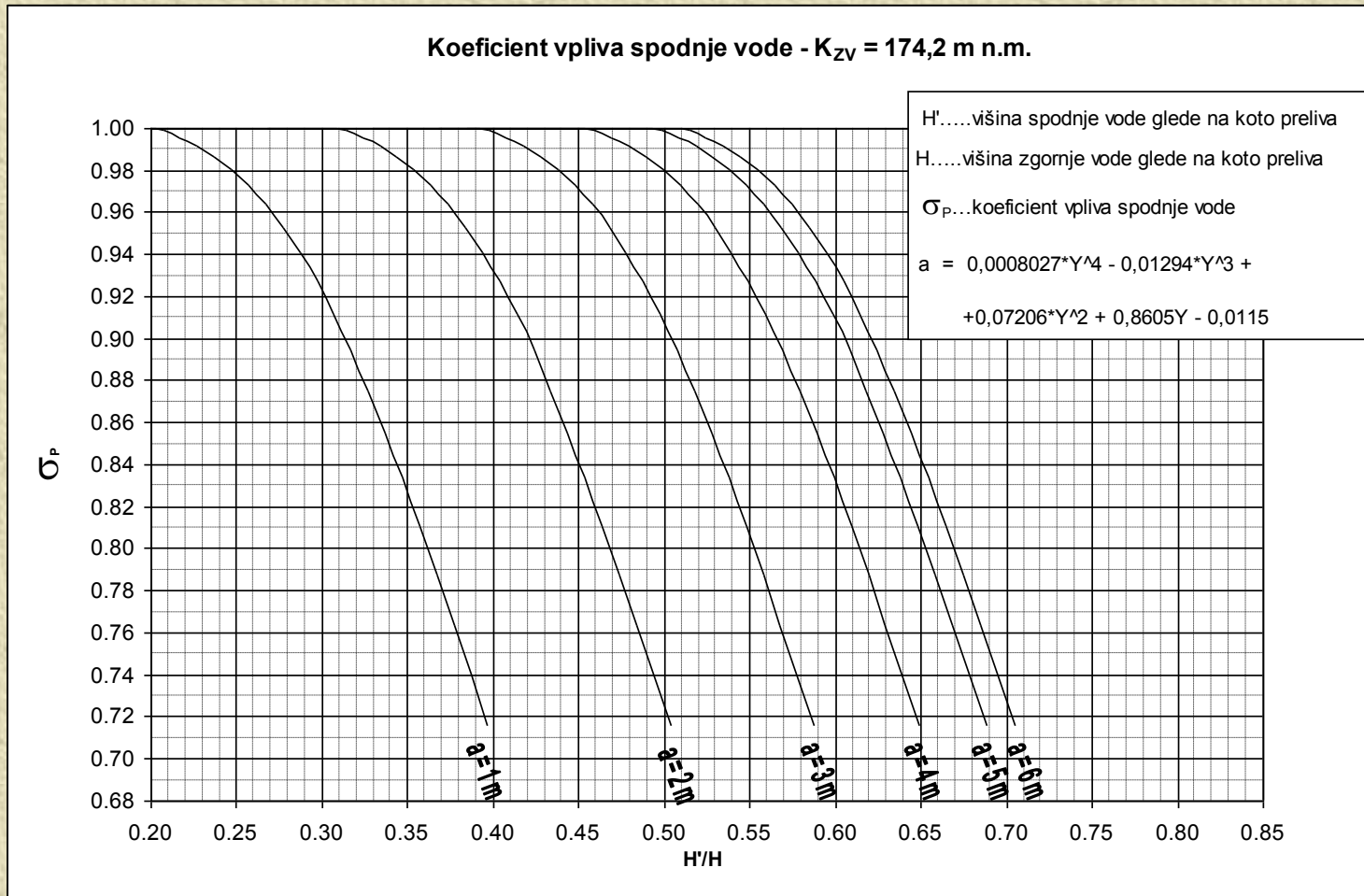

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI

VPLIV SPODNJE VODE

$$\sigma_p = f\left(\frac{H'}{H}, a, H\right) = \frac{x_1 \cdot x_2 + x_3 \cdot \left(\frac{H'}{H} + x_5 + x_6 \cdot a + x_7 \cdot a^2 + x_8 \cdot H + x_9\right)^{x_4}}{x_2 + \left(\frac{H'}{H} + x_5 + x_6 \cdot a + x_7 \cdot a^2 + x_8 \cdot H + x_9\right)^{x_4}}$$

Koeficient vpliva spodnje vode - $K_{zv} = 174,2 \text{ m n.m.}$

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI

ORIENTACIJA PREGRADE

- Vpliv zasuka pregrade na obremenitev brežin dolvodno od objekta

Opazovanje tokovnic ob levem bregu pri $Q=1,725\text{m}^3/\text{s}$

Merjenje hitrosti z ADV sondo ob levi brežini

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI GRADBENA JAMA

- Vpliv gradbene jame na gladine v akumulaciji > meritve gladin
- Vpliv gradbene jame na erozijo struge > meritve hitrosti, opazovanje premeščanja proda, barvanje tokovnic...

Tok z inundacije v glavno korito pri $Q_{10\%}=2.440 \text{ m}^3/\text{s}$, ki povzroča največje pulzacije hitrosti ob levem bregu obtočnega kanala

Stanje dna po eroziji $T=28$ ur pri $Q_{10\%}=2.440 \text{ m}^3/\text{s}$

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI PODSLAPJA

- Delovanje projektnega podslapja na Vrhovem ne zadostuje vsem načinom obratovanja, ki se pojavljajo zaradi izpiranja plavja.
- Ob zelo nizki spodnji vodi je potrebno veliko odprtje zapornic.
- Vodni skok uide iz podslapja in erodira dolvodno strugo.

HE Vrhovo – nedelujoče podslapje

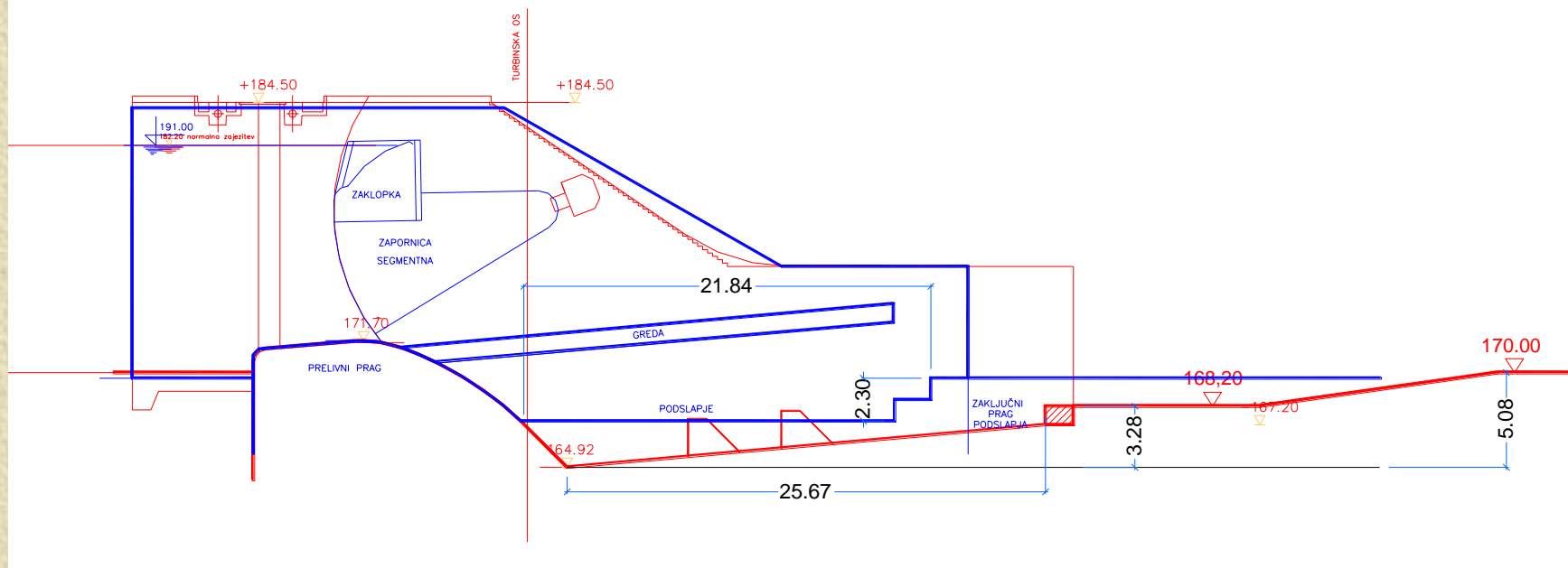
HE Vrhovo – vodni skok zunaj podslapja

HMR HIDROELEKTRARN NA SPODNJI SAVI PODSLAPJA

- Z variiranjem več spremenljivk, same oblike podslapja, dolžine, globine, zaključnega pragu in razbijačev smo določili obliko podslapja, ki omogoča radikalnejše (vendar nujno potrebno) obratovanje.

PRIMERJAVA GEOMETRIJE PRELIVNIH POLJ HE BOŠTANJ / HE VRHOVO

PREREZ

ZAKLJUČKI

- Hidravlične modelne raziskave so nujno potrebne, saj lahko le tako v celoti zaznamo in rešimo skrite probleme na bodoči HE.
- Potrebna je individualna obravnava posameznega objekta, ki se ga prilagodi mikrolokaciji.